

კვირა, 4 დეკემბერი 1894

ბაზონი ლ. 16:

თვე	მან. კ.	თ. მ.	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შუბრი.

ივერია

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.

ბაზმის დასაბარებლად:
დბ განცხადებით დასაბეჭდად
უნდა მიმოიხონ რედაქციის და წერა-კითხვა
გამავტ. საზოგადოების კანცლარიის.
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე—
16 კაპ. მეორეზე—8 კაპ.

კავკასიის საიმპერატორო სამხრნალმ საზოგადოება
იუწყება, რომ ამ საზოგადოების საპატიო და დამფუძნებლის წევრის **მანნი ივანეს ძის პრინალკოვის** გარდაცვალების მე-9 დღეს, კვირას, 4 დეკემბერს, სამხედრო საკრებულო ტაძარში (ალექსანდრეს ბაღში) პანაშვიდი იქმნება გარდახდლი განცხადებულის სულის მოსახსენებლად.
(1-5.—1)

„ივერია“

გამოვა 1895 წელს

ივანე პიროზრაძით, რომორც წინად.

გამუთის დაბარება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტ ფ ი ს ი,

„ივერია“ რედაქცია

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

გაბრუნდება შორის წერა-კითხვის გამავტ. საზოგადოების განცხადებას, სახალისო ქუჩა, ბანის ქარვასა.

საფოსტო ადრესი:

„ИВЕРІА“. Редакція „ИВЕРІА“.

ტფილისის სათავადაზნაურო

სადამლე მამულში ბანკი ახით აცხადებს, რომ საჯარო ვაჭრობა, რომელიც უნდა მოხდეს 21—22 დეკემბერს, ამ მუშაობის ვასსიყდად, რომელთა პატრონებსაც ბანკის წესდების დადგენილი ფული არ შეუტანიათ ამ ბანკში, გადადეთ: ქალაქის მუშაობის 1895 წლის 9 იან., ხოლო სოფლის მამულის 11 იანვრისთვის. თუ ვინც არაა საჯარო ვაჭრობა 9 და 11 იანვარს რეგინად ვერ წარმოართა, მაშინ მეორე და უკანასკნელი ვაჭრობა იქმნება 25 იანვარს.
(3-5.—3)

ტფილისი, 4 დეკემბერი

ინგლისი ერთი იმისთანა ქვეყანა, რომელსაც ვაჩს არტყია ზღვები და ეს ვაჭრობა დიდს უპირატესობას აძლევს ცოტად თუ ბევრად უზრუნველ ყოფის ეკონომი. შიში მტრის შემოსევისა და თავზე დაქცევისა ამ მიზეზით აცილებული ბქეს ამ ზღვითა შორის მდებარეს სახელმწიფოს. ამ მიზეზსვე უნდა იმეფროს ის პირველ შემდგომი საოცარი ვაჭრობა, რომ ინგლისი დღეს აქამომდე დიდად საჭიროდ არა ჰხედავს საერთო სახმედრო დებულება შემოიღოს და იგი დიდი ტვირთი საერთო სამხედრო ბევრისა დადოს თავისი ერ-

ფელეტონი

როს მთას და ბარს კუბუნებო ჩემს გულის თქმის მარტო მსუკელო, მამინ შიდას ანულოა ჩემთან, ჩემი მუღამე მკველი.

მთაქს ჩემს სახეგომოდ ცადგან ჩანგი ტბილ-სმანის და მის ხმაზე დაგვესადება გული ჩემი სკადანია.

სულს ამბარეს ორი გრნობა: ურთადეს სუკა ღესეს და სასილარა ადარს აქეს ის ჩემ ფეჭრთა აღ ფეჭრის.

სეგეს ასუკა აწსად მინანს! სამეგრელოდ იქ მესხს გჭრება და დარემულს როცა ენასე, მით გჭრებო და მით გჭრება.

სან სმს მესმის ადონის, სან ბუტუტუტი მდინარისა, მესმის კენუს მწუსარ ჭრის, მონესაში მდინარისა.

მამინ ცადლე მამადღება განკან და ვურთა სმეს: უსუღოს და სულარის მესმის ეველა სავინს ენს.

დაფორულს და სადაფულოს მუხუღება შლის დროს კადლს და მოარესულად ბუქში ის განიცხადებს გულის დარდსა.

ვით ქალწული, უმაქლო სიყვარულით გულ-მოკლული, ისე დამტყნეს ციფგან მთავრე სკადანია, ფერ-ნაყლული,

და იფულად მეტუნება მთელას ქვეყნის სადაფულოს, ჩანგი ქვლარს და ეველას აღესესს გულისა და გუგულსი.

ჭკუნესის ჩანგი გულ-გამგომარე, ჭკუნესის ჩანგი ტბილ-სმანის და ის ხმაზე მწარედ მოსატყმის გული ჩემი სკადანია.

მინდა, მინდა მოღრუბულმა ჩემმა გულმა მოადაროს და ცოურს კოსოე მე ტვირთ-მამივე ოდნე მანც მხეტროს.

მაგამ მეტყვის ჩემი მკველი: „სკედა შენთვის კარგათა, ტანკეთი აწრადღის არ შეგჭკების ღესნა და არც კარგათა.“

ტყბადის ჩანგი: სულში მუჭრებამ მითა და ბარი ზეგესეო, ამოაგლე ბორბატებს და კეთილად ჩასიყუქო!“

და მეც აწ ღესნის მარმეჩნის ჩემის გულის მოთქმა მწრად: ოკეჩნეს შედარება, რაგინე რომ იქ გჭრებო არი!

ცხელი.

სამეცნიერო ნაწილი.

მერმისი თიხისა.—მერმისის ცომის მზადებად გადამტევა.—ნორა გავიკრებდათა.—აბალი ნივთიერება.—სიციფვი მღნება, სითბოში მაგრდება.

დღევანდელი წერილი, ეს საცა სამართალია, რაკველებს უნდა უძღვებ. განზრახვა მთქეს ერთი ოროდ სიტყვა ესთქვა ვიზინე, თიხის მიწველი და, ხომ მოგვხსენებთ, რაკველები განთქმულენი არიან მიელს საქართველოში თიხის მუშაობით. საქმარისა რაკული ქურები,

ეს კიდევ იმას არა ჰნიშნავს, რომ მინც ძალ-ღონით სხვაზე მეტი არ იყოს. თუ ინგლისი დღეს ემდურება თავის ფლოტს მარტო იმისთვის, რომ უფრო დაძლიეროს, უფრო გააძლიეროს, რადგანაც ამ ბოლოს ხანებში თითოეული ცალკე სახელმწიფოებიც ხმელეთისა გულზე-დაკრეფილი არ იყვნენ ამ საქმისთვის. თითქმის დღეს აქამომდე უფლოტო გერმანიამ ცოტად თუ ბევრად მოზილი ფლოტს გაიჩინა, არც რუსეთში ამ მხრით და აკლო რამ, საფრანგეთში ხომ ასეთი საქმე მოხდინა, რომ საკმაო ერთი ვინმე ფლოტს მქონე კიდევ მიიმდინოს და მაშინ ვინ იცის ვინ წინა და ვინ უკან. არა ვაგრემოების წინაშე დღეს ჰგროზილობს ინგლისი, როცა თავისი ფლოტს ავაკრავს მას ამ ვაჭრობის შიშით თავის უსწორებს. ეს არის მიზეზი, რომ დღეს ინგლისი შინ იმ გზაზე სდგას, რომ ფლოტო უფრო გაიმრავლოს და გაიძლიეროს.

ანგლისი ანგარიშის ქვეყანაა და დიდი მზარუნველი თავისი გრისთვის. იგი მარტო ცალიერ სახელისთვის იმოდენა ხარჯს არ გააწვევებს თავისი ერს, რამოდენსაც მისი ძლიერი და დიდი ფლოტი ჰხოვრობს. მარტალია, მისი ძალ-ღონიერი ფლოტი მუქარაა ომების დროს, მაგრამ, დღის მადლით, ომები ხომ ყოველდღე არ არის. აი თითქმის მთელი ორომეც წელიწადია ინგლისი თვალსაჩინო ომი არსად და არავისთან არა ჰქობინია. აქ არავინ მოსატანია ინოვაციის არეულობა, საცა ინგლისი მხრითაც სისხლი დაიღვარა, აგრეთვე ზღულესებთან მახდისტებთან, და სხვა ამისთანებთან თითო-ორილი თოფისა

და ზარბაზნის დაცლა ომებად არ ჩათილებმა. ეს ამისთანა ომები იმოდენად საგრძობელია ინგლისისათვის, რამოდენადაც ნესტოა საზოგადოების მინც და მინც, ჩვენ და სასიხარულოდ, დრო მშველიბანობისა ცალკეობით ჭკარბის ომიანობის დროს კაცობრიობის ისტორიაში და ამისთანა ხანგრძლიობა მშველიბანობის ხანისი ბევრს ქონებას ინგლისისს შეიწირავდა სახარჯად ფლოტისა, და თუ რომ ფლოტი უსაქმოდ ჰყოლოდა რამე ომების მოლოდინის შიშითა, ჩვენ დღეს ვებედოვო, რომ სწორედ ამ ტყავში იწვის დღეს ყოველი ერთი ხმელეთის სახელმწიფოც, რადგანაც იძულებულია თოფი ქვემოცილობის უსაქმოდ მრავალი ჯარისკაცი და ამისათვის აუარტებელი მარტო ერთი ხმელეთის სახელმწიფოც, რადგანაც იძულებულია თოფი ქვემოცილობის უსაქმოდ მრავალი ჯარისკაცი და ამისათვის აუარტებელი მარტო ერთი ხმელეთის სახელმწიფოც, რადგანაც იძულებულია თოფი ქვემოცილობის უსაქმოდ მრავალი ჯარისკაცი და ამისათვის აუარტებელი მარტო ერთი ხმელეთის სახელმწიფოც.

რა თქმა უნდა, ფლოტი ამ უკანასკნელ სამსხურს ვერ გაუწევდა ინგლისის ერს, თუ რომ ზღვებს და ოკეანებზე თავსუფალი გზა არ ექმნებოდა. ქუთუნიშა და შორ-მხედველი არის ინგლისი ამ დროს და დღევანდელი ამ მხრით თავისი საქმე და გაიარება, ჯერ როცა ამაზე ფეჭრი ჩამბრუნდაც არავის სხვა სახელმწიფოს გუ-

რასმეს ვაკეებთ, რაშიც ანკოა და სასიამოვნო სამსელს ღირნო ვინა-ბავთა? თიხი არა რავა უნდა მარტო, რომ ან ურემი გააკეთო და ან ანუერები დაგრიბო; ეგ შეუძლებელი არის! არა ბატონო, შესაძლებელიც არის და აუურემე მართან შესაძლებელიც, და აი რატომ.

თიხა მიწა არის. მეცნიერება ვეასწავლის, რომ თუ ეს მიწა დაკვირვებით გავსინჯეთ, ყოველი მისი ნაწილი ცალკე გამოვიკვლიეთ, ამ მიწის უკანასკნელი მტკიცე, მიკროსკოპულიად და ქიმიურად განვიხილოთ, დაგინახეთ, დაგვეჩვენებთ, რომ იგი სხვა და-სხვა ქიმიურ ნივთიერებასთან შესდგება. სიტყვა „თიხა“ ქიმიურად რომ დაგვეჩვენოთ, ასე უნდა დაიწეროს: $Al^{3+}O_2^{2-}SiO_2^{4-}$. ამ დაწერით არამც თუ მარტო „თიხა“ ამოვიკითხებთ, არამედ ისიც, რა ნივთიერებაა შესდგება უმეტესად ნაწილი იგი. იმ ნივთიერებათა შორის, რომელთაგანაც შესდგება თიხა, ყველაზედსაინტერესოა Al^{3+} ე. ი. ალუმინის ოქსიდი (სიმეფი). აი ეს Al^{3+} შესაძლოა კაცმა იგი გამოვიყოს, რომ ავეურებოც ვაკეთდეს იმისაგან და ვავიგებოც. მხოლოდ ამისათვის საკმარისი თიხის სხვა ნივთიერებებთან

ლოში არ გაუტარებია. როცა სხვის ეძინათ, მაშინ მღვიმარე აუბოინა ზღვებს და ოკანებზედაც გზები გაიხსნა და ყველგან ასეთი სადგურები გაიკეთა ნაპირებზე, რომ დღეს ყველანაირი სიხარული შენატარა. კარგად წინ დანახულმა და კარგად გაგებულმა ვიფარებამ თავისი ქვეყნისა ინგლისი ამ ისტორიულ გზაზე დაეყენა იმოდენის გამარჯვებით, რომ იგი შეიქმნა ზღვათა მფლობელად და დღეს აქამდე გულ-ღვიძლი მისი პოლიტიკის იგია, რომ ეს გზა უფრო ვაჭარადად, ვიდრე ვაჭარადად და სადგურები მომიტარა ყველგან, სადა ყველასგან ცნობილი მხრება და მოხერხება აღებ-მოქცეობის ხელსა და სურვილს მიჰყვდნენ. ამის გარე ინგლისს სხვა არავითარი ტვივილი, სხვა არავითარი სურვილი არ ამოქმედდა ინდოეთის რუსეთსაც ამისთვის უშლიდა შეაზღვიდაც გამოსვლას ხმელთაშუა ზღვაში და ერთობ გაწვევამოწვევას ზღვებისა და ნავთობის ინდოეთის ოკეანესავე. საფრანგეთსაც დღეს ამისათვის ეკამათება სამტრად გვიგებში, მაღაგასკარში, ამისთვისვე ჰალატორადა და პოლიტიკის ტრანკინში, რომლის დაქვეითაც საფრანგეთმა გაიძლიერა ზღვამოქმედება და გავლენა ჩინეთის სამხრეთის ნაწილსა და ინდოეთის ოკეანეზე და ცოტა არ იყო შეხუთა ინგლისის მოქმედება სიამ-ბირმანში, გერმანიასაც სწორად ამისათვის აგრძობს ამ ბოლოს ხანებში, რადგანაც აფრიკაში გერმანიამ დიდ ცილობა დაუწყო ინგლისს და ამ ცილებში გამარჯვებისათვის საფრანგეთს მოუტყობდა საკოლონო პოლიტიკაში ინგლისის წინააღმდეგ. გარდა ყოველ ამისა თვით ინდოეთში ინგლისის საქმეები ის დალაგებული არ არის, რომ ამ მხრით მინაც მოხერხებული იყოს. ინდოეთი თავისი ორს მილიონის მცხოვრებლებით ინგლისის შესახებ წარმოდგენის ერთ უშველელად ძირს თვისებს, რომლის აპრიაციებისათვის საკმაო ერთი ნაწერწკალი. ინდოეთის ახლო-ახლო ცუცხლის განგნა, როგორც დღეს, მაგალითებარ, ჩინეთ-იაპონის

ომი, დიდად საფრთხილოდელი ინგლისისთვის. გარდა ამისა ინდოეთი სამხრეთით უდევს ჩინეთსა და დასავლეთით ნაწილით სწუდება ინგლისის ბირმას, ბირმასი მომიჯნავე სია-ამისა და სიამი საფრანგეთის ტრანკინისა, და ეს ქვეყნები სულ ინდოეთის ოკეანის სანაპიროები არიან და ამასთან ტრანკინი ჩინეთის ზღვის გრანის ქვეყნად მთელის თავისი სიგძით სამხრეთით ჩრდილოეთისა კენ გავწილითა, და ზემოდაც ჩინეთი და იაპონია. ამის გამო ინგლისისათვის სულ ერთი არ არის როგორ დაეწყება საქმე აწ დასაჩუქრებულ ჩინეთისა და გამარჯვებულ იაპონიის შორის. ამიტომაც ადვილი მისახვედრია, რომ ჩინეთ-იაპონიის ომა აქამდე უტყვიარ თვით აუტყვიად დღეს ინგლისსა აქცე, აი პოლიტიკური გაქვირება დღევანდელ ინგლისს ამ მრავალგან აწეწილ საქმეებშია და შინი, რომ მარცხი ან აქ, ან იქ არა წაიკეთოს, იძულებულ ჰყოფს აქედ-იქით მიხედ-მოიხედოს და სა-მეგობროდ ხელი გაიწვიანოს. მარტოდ დარჩენა ამ დროს, როცა ამდენს მხრით ქარი ჰქვის და ჰუქი მოაქვს, საშიშია.

მათაოლა, ყველაზე უწინ თვლიდა ხელსა საფრანგეთსა და დიანახა, რომ ინგლისს დიდი ხანია ზღვასა და ოკეანებზე გზა გაუხსნია და უკეთესი სადგურები და ქვეყნები აღებ-მოქცეობისათვის უკეთ დაუქვია, მაგრამ დღესაც ბევრსა ჰნახოს, რომ თავისი დროზე ამაზე არ უზრუნვია და ეს დიდი ხანისა გამდიდრების ხელიდან გაუშვა. მით უფრო მწინაობს, რომ ინგლისს ყველაზე ფხვი მარად მოუკლებია და დღეს მწინაობა ფხვი ვინმე მოასხვინებია. ფარული ფიქრი ფლორის გამომიგებისა და განდიდებისა საფრანგეთში სხვათა შორის ამ მხრით არის გამოკრეველი დღეს ინგლისისთვის და აი მიზეზი, რომ დღეს აქამდეც საფრანგეთსა და ინგლისს შორის რაღაც შუღლი და მიუღობლობა.

მარტო საფრანგეთს, რასაკვირველია, დღეს ინგლისი არ შეუშინდება, მაგრამ რაკი ასე აწეწილი აქვს

ყველაზე საქმე და ამ აწეწვისგან ასე გაქვირებულია, რომ შესაძლოა ინგლისის მომდურეთ ერთად მიიღონ თავი და ინგლისს შეეტარონ დღეს ინგლისი დიდ საგონებელშია ჩაგარდნილი—როგორ გაგებრ-გამოცხვარ ამდენს ზარღებშია, რომ საგრძობად არ დავიკარო და არ დაეკარა. ეს დღეს მით უფრო საფრთხილია ინგლისისათვის, რომ საფრანგეთის გარდა სხვა სახელმწიფოებშიც თვლით ახილეს პასხელ თუ —რა დაქვირეს, რომ აქამდეც ეძინათ. თითოეული ცალკე სხელმწიფო, დიდი თუ პატარა, რომელსაც იუ ზღვის სანაპიროდ მიგებარება სახანის აძღვეს ზღვაში გიმოსვლისას, სულ ყველანი ჰსცილობენ, თუ დაკრეული არ დაიბრუნონ, ახალი მართი თითონ დაინარჩუნონ, ისინიანი პოლიტიკა მარტოა და პარტუგალიისა აფრიკაში სწორად ამითაი საწყენი ინგლისისათვის და იმოდენადაც, რომ ერთს დროს საწყელს პატარა პორტუგალიის ინგლისის მუქარამ ენა მუცელში ჩაუვლო. იტალიისა და გერმანიის მოქმედებაც აფრიკაში იმის მიმასწავებელია, რომ წარვიდნენ დრონი ინგლისისათვის ნაქვირება მტკბარად და ესა ინგლისს შინი უნდა ჰქონდეს ცილების არამც მითხვლი, არამედ, იქნება, იქცეს, საცა უკეთ შეინებული რამ აქვს. გამომიგებისათვის უკეთ და ხარბობა პოლიტიკაში და ის გარეგნობა, რომ ვერბობა დღეს ისე გაქვირებულია მცხოვრებლებითა, რომ ნიუგეთის ხმელეთი ვიღარ ვიღარც იტყვს, საკმაო საზრუნოა ამ შიშისა—ინგლისისათვის.

ჩინეთ იაპონიის ომა ხომ უფრო გამაწვევად ეს გაქვირებული მდგომარობა ინგლისისა, კორეისა, რომლის გამოც ატეხილია ეს ომი, იმისთანა ლუკმა, რომ აქ ერთმანეთს შეხვალენ ინტერესები რუსეთისა, ინგლისისა, საფრანგეთისა, ჩრდილო-ამერიკის შტატებისა და გერმანიის-კი. ჩინეთს აქ არ ჩამოვლით რაში მდგომარეობს ეს ინტერესები და ეს კი სათქვლია, რომ შესაძლოა ამ ჩინეთ-იაპონიის ომა ერთობ საკოლონო

პოლიტიკა ვერბობის გაუთვალწინის ქვეყნისა და, რასაკვირველია, ნატურის თვლი ინგლისსაც გაჩერების. ეს რომ ასე არ იყოს, გერმანიის, რომელსაც ერთი მტკივლი მიწვიც უჭირავს აზიაში და ჩინეთ-იაპონია დიდ მანძილზეა მისგან შორს, რა უნდა, რომ აქ იქნებება და ჰლომის თითქმის საფრანგეთთან ერთად წინ გადღობოს ინგლისსა?

აი ეს ბევრგან აჯუგჯნილი საქმე იძულებულ ჰხდის დღეს ინგლისს, მინამ დროა, დაიმეგობროს ვინმე იმისთანა, რომელსაც ლონეც შესწევს, თუ ვინცოთაა საქმე დონეზე მიღება, და ადვილადაც მოსარბებელია. ამისთანა სახელმწიფოა იტალია დღეს ინგლისსა რუსეთი და თავისი თაკილს თითქმის ხვეწნისა იმით ვიგებებს, რომ მე მოკლე ვარ პანიონის საქმის მწვიდობიანად გათავების სამაგურად რუსეთის გაღვუხადლოვო. საქმე იმისა, რომ დღეს აქამდეც ამის იმედს ვერ იქონებდა ინგლისი და დღეს იგი კი რაცა ხელმწიფე იმპერატორი და უმოკრედ ინგლისის სამეფო გავრცელდება, ამ იმედს ცოტადღენი ფერა დავლ და ღონე მიქცე.

რა უნდა დაახარბოს რუსეთს ამ მეგობრობის სამაგურად, ამის პასხვი იძლევიან ინგლისის გახუთები ვესტმინსტერისა და სტანდარტი: რუსეთს უნდა გზა გაუფხსნას ზღვისა და მისსაკენა, მინამ ინგლისი დღევანდელ საფრთხესაც თავს დაიდგურეს, ამის ხიზლს არ შესწევებს. არც კი ეს არის საკვირველი ვიფიქრო, რომ ყველა ეს მითქა-მოთქმა სასეთთან დაახარბოს იმისათვის არის გამომცხვარი, რომ საფრთხობელი გაუყეთოს გერმანიის, რომელმაც მეტად ძლიერ დაუხლართა ინგლისს საქმეები აფრიკაში და გარდა ამისა ამ ბოლოს დროს საკოლონო პოლიტიკაში გაღვივდა საფრანგეთისა. ჩინეთ-იაპონია, რომ საქმე სწორად ესე იმ იმედით, რომ ამ გზით გერმანიის შეუშინდება ინგლისსა და თავისი მწველ მოქმედებას ინგლისის წინააღმდეგ ცოტად თუ ბევრად დაანელებს და მაშინ ინგლისი სულ სხვა ჰანგზე დაი-

წყებს თავისი პოლიტიკურ გლობისა და სულ სხვა პარალილის დაიძინებს.

ახალი ამბავი

* * * გუმინ, დილის ოთხ საათზედ, ქართულს თავტრს კვლე გოწნდა ცეცხლი და დარაზში მარჯვენა მენჯარის ლოკები დაუნგრევიით და იატაკი აუჭირათ. სკამები დამტყუეთა და ერთი კველი გამოუფრევიეთ. ინერერის სიტყვით, თატრის შეკეთებას ერთს თვეზედ ნაკლები არ მოუწდება.

* * * ტვიდისის ქალაქის საბჭომ, ხმოსნის ბაზოვის მოხსენების თანახმად, გუმინდელ სტომაზედ გაღწეული ხელ-მეორედ იქმნას დფესებული ტვიდისის მამულებიო.

* * * სოლ. გაბაშვილისა და ივ. მასურაძის საქმის გამო, რომლის ამბავიც გუმინ იყო ზვესს ვაგუთი დაბეჭდილი, სასამაროლომ ორივე ბრალდებული გამართლო, ფერმაგოვის საჩივარი-კი არ იქნა შეწყნარებულიო.

* * * ვაგუთ „კავკასის“ რედაქტორი ი. ნ. მილიუტინი პეტერბურგს წავიდა, რათა ტვიდისის ფერნალ-ვაგუთობის დასაწინააღმდეგო პარაკოს ახლად სადარსებულ დემოკრატთა სააგენტოს რედაქტორთა შორის ჩამოსადგენ საკავშირო პირობათა დასადგენად.

* * * ქუთაისის ქალაქის საბჭოს ხმოსნის ე. ბაქრაძეს, როგორც გუეგონია ვაგ. „ნოვ. ობოზს-ს, საბჭოში წინა-დადება შეუტრანია, რომ ქალაქის წარმომადგენელი დავსწროს ხოლმე კავკასიის კრისის გზის მმართველობაშიო.

* * * ბათუმი. აქ დაბეჯივთები ლაპარაკობენ, რომ ქალაქის მოკრავის კანდიდატად ლ. ასათიანი იქმ-

ცალკე იყოს ამოდებული ეს ალიუმინის ოქსიდი.

ერთის შეხედებით ვისაც დღემდე ამ მიწის ციმა ხელი უჭირავს, იმის რად უნდა გაუძნელდეს Al²O₃ განცალკევება, მაგრამ რამდენადაც ვიცით, არც რაჰისა და არც მცხეთის მტკეპრ-მტკეპრებზედ ჯერ ეს ვერ მოუხერხებიათ. საშავიროდ ეს ერთმა გერმანელმა ტექნიკოსმა ჰეილინგმა მოახერხა. და ისე მოახერხა, რომ ესა თიხიდან ალიუმინის გამოკრება გაადვილდა და გაიავდა კიდევ. 1853 წელს 2 1/2 გრამიანი ალიუმინისა ააის ფრანკი დარა და შარშანი-კი ისე გაიავდა, რომ მხოლოდ ოთხი ფრანკი-ლა დირდა. ამ ქაზად ვერობასა და ამერიკაში ყოველ დღე 540 ალიუმინი გამოჰყავთ თიხიდან. რაკ ერთის მხრით თიხიდან ალიუმინის შექმნა და მეორეს მხრით-კი ბევრ, მრავალგვარად გამოსაყენებელია, რაღაც საკვირველია, რომ იგი თანდათან უფრო ვრცელდება და რომ მას მთავალის ლითონი უწოდეს.

ალიუმინის ბევრი ძვირფასი თვისება აქვს; იგი სუბუქია როგორც ქაღალდი, ადვილად გაისხვებო, მაგარი, მტკიცე, ადვილად საქუდი. ამასთან ვერც პაერი და ვერც სხვა

მოვლენა ცვლილებას ვერ აძლევს. ამიტომაც არის, რომ მისი მრავალგვარად გამოყენება შესაძლებელია. ესა ვერობაში გაულოდინებულ მფუდღენ ალიუმინის ქაღალდის გაკეთებას. ალიუმინის ქაღალდს ყველა ის თვისება აქვს, რაც საზოგადოდ ქაღალდს, მაგრამ მისი დახვევა-კი უფრო ძნელია. ამ ლითონის ქაღალდზედ სტ მამაში რომ დაბეჭდნით რამე, ამ წამოდით დახატვითი და მერე წყალში ჩაღვთ, ანა დაუშვადდება. პირ-იქით, ამ გვარად შეიძლება ცეცხლისგან უშიშარ გახადლო ამ ქაღალდით გაკეთებული ფული.

რადგან ალიუმინის ასეთი კარგი თვისება აქვს, არამც თუ მარტო ქაღალდს აკეთებენ მისგან, არამედ, როგორც შევიდაც იყო მოხსენებულნი: ვაგონებს, ყუთებს, ურბებს, თოქებს; ასე გასწრეთ, საფრანგეთის პათარკობა ერთს ინგლისელს ალიუმინის გემის გაკეთება-კი შეუწყვია. ამ გემს 8 1/2 სკენი აქვს სიგძე, და წონით-კი სულ 625 ფუნთია. გემზედ ორი ზარბაზნი იქმნება დამარტყელი. ერთის სიტყვით, მრავალგვარად გამოიყენეს თიხის ეს ნაწილი და ჯერ კიდევ მრავალ გვარად გა-

მოიყენებენ. მხოლოდ ეს-კი მართალია, რომ თიხის მიწისაგან ცომის გაკეთებას ეს-კი თავს დაანებებენ იქ, სადაც ალიუმინის გამოყენება უსწავლიათ. ჩვენშიაც ესე მოხდება და მაშინ ცომის ზედა ხომ მარტო პურის მცხოვრების ხელთა იქმნება... პურის მცხოვრებისა და... და დურგლების, მფრანგების და იქნება მეტყეებისაც. ეს რაღაც არისო, იტყვის გაოცებული მკითხველი, ვე გორად შეიძლება? არ როგორა ბატონო.

ამიგიდან ვისაც ხის სხლის შენება უნდა, იმან კარგა ბოძები და ხეებიც არ უნდა დაიკლვოს სასიკეთად, არამედ საჭიროა ხის ცომი გაკეთდეს, კარგად მოხილოს და მერე როგორც უნდა, ისე გამოიყენება; ამ ნივრად შეიძლება ხისგან გინდ ჯვარი გაკეთდეს და გინდ ბარი. რა სახეც გნებავდეთ, ის სახე მიეცეთ ხის ცომს—გინდათ ბოძები გაკეთეთ, გინდათ ჩარტყელი, გინდათ პარკეტის იატაკის უჯრები; თუ გნებავთ, ამ ცომისგან ვაგონები, ვაგონების თვლები, რდლები, და ტრანსპორტი გაკეთდეთ და ყველა ისე მავარი იქმნება, რომ არც ერთ ხეს არა ჰქონდეს ის სიმაგრე.

ჩიკაგოს ახლო წელიწადში 12,000 ვაგონების თვლებს აკეთებენ ამ ცომისათვის. თვლებს ასე აკეთებენ: ცომისაგან გამოიყვანენ რგვებს და თხელ თაბახებს. 200 ანინარი თაბახი, წებოთი უნდა მიაწებოვიან, სატყევი გაატარონ, რინა გაუკეთდონ და ისეთი მავარი თვლი გამოვა, რომ მინამ 1,200,000 ვერსს არ გაიბრუნეს, არ დაქველდება. ესა ზარბაზნებისა და თათუების გაკეთებაც უნდათ ამ ცომისაგან. ნორვეგიაში ამ ქაზად 49 დიდი ფაბრიკაა, სადაც ხის ცომსა ჰხელოვენ, და ამზადებენ. ამ ცომისაგან იმდენი ნივთების გაკეთება შეიძლება და ეს ნივთები ისე მავრად იქმნებიან, რომ გადაქრით შეიძლება ითქვას: ამიგიდან ხეს დარაზენ იხმარებს; ამჯერათის იქმნება ცომად აქციონ იგი და ისე მოიხარბონ.

ხის ცომი-კი ასე მზადდება: მოსკრინ თუ არა ხეს, ქერქს მოაცილონ, და მაშინვე წყლილად დაკეფებენ. მერე ოპოქლში მოხარბავენ კარგად და რამდენისავე საათის შემდეგ—ხე ცომად გადქეცევი. მერე ამ ცომისაგან რასაც ინებებთ, იმსა გამოიყენებენ. როგორც ესე მტკით, ხისაგვარად გამოიყენება უფრო ნორვეგიაში ესა ხელმწიფი და თანდათან

სხვა ქვეყნებშიც მიხედვენ ამ ახალს და სასარგებლო წარმოებს. რაკ ეს ასეა, მერხავენება და დურგების სწორედ იმის მტკი აღარა დარჩენიათ-არ, რომ თავითან ხელთათვა თავი დაანებონ და „ცომის“ ზეღის მიჰყონ ხელს. მაგრამ ნუთა გაგვიკვირებთ-არ, რადგან მერხავენება ისეთი ძლიერი იარაღია, რომ იმის შემოწობით სწორედ რომ შეუძლებელიც შესაძლებელი გახდება.

მაკალიანად, განა მოსავიკრებელი იყო ისეთის ნივთიერების არსებობა, რომელიც ვაცხელების დროს მავარი ნივთიერება კეთდება და ყინვაში-კი დნება? დღემდე ეს სწორად რომ მოულოდნელი იყო. ამიგიდან-კი ნუტრის ეს გაგვიკვირდებათ. ამ რამდენისავე თვის წინად ერთმა გერმანელმა ქიმიკოსმა სამის ნივთიერებისაგან შედგენილი ნივთიერება გამოისცხა ალმონიანი. ამ ქრომიტის აქვს შემოსენებელი საკვირველი თვისება: როგორც ადულტები,—მაშინ გამოარდება და როდესაც ყინვაზედ გიიტანენ, მაშინ-კი დნება!

დაღ, ბევრი რამ არის მშობოპარკი ისეთი, რაც ვერც ფლოსოფი-სტესი-კი არ მოსხრამებიათ.

ლო-გ.

